

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—, — Poštno-čkovni
račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon Interurban 113.

Cena inseratom: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali ogla-
ni vsaka beseda Din 1.20.

Več verskega pouka in verske vzgoje!

Papež Pij XI. je v svoji znameniti okrožnici o krščanski vzgoji mladine, katero smo že večkrat omenili v našem listu in ki vsebuje resen opomin in važne smernice za vse kristjane, zapisal med drugim te besede: »Izvrševanje pravic Cerkve naj se nikar ne smatra za nedovoljeno vmešavanje Cerkve v tuje zadeve, ampak za njeno dragoceno materinsko skrb, s katero hoče obvarovati svoje otroke pred velikimi nevarnostmi umskega in npravnega zastrupovanja. Kakor tudi nadzorstvo Cerkve (nad vzgojo otrok v vseh javnih in zasebnih šolah) na eni strani ne more prizadeti nikomur nikake škode, tako mora na drugi strani mirnemu in srečnemu družinskemu in državnemu življenju samo koristiti, ko štiti mladino pred onim moralnim strupom, ki se je v njeni neskušeni in nestalni dobi tako hitro lahko oprime in se dejansko med njo tudi tako naglo razširi. Kajti brez prave verske in npravne vzgoje bo — kakor modro pripominja Leon XIII. — vsa duševna izobrazba bolna; mladi ljudje, kateri niso vzgojeni v strahu božjem, se tudi npravnim zapovedim ne bodo pokoravali in se bodo, ker niso navajeni zatajevati svojih strasti, prav lahko dali zapeljati do tega, da bi prevrgli tudi državni red.«

Dva moderna papeža: veliki socialni papež Leon XIII. in sedanji papež opozarjata državo na velik pomen verske vzgoje mladine tudi za državno življenje. Najtrdnjša podlaga države je krepkost državljanov, najboljši vir kreposti pa je vera. Osobito mladinska krepkost je cvet, ki raste samo iz stebila vere. Ako se torej zavzemamo za pravice vere in Cerkve, ako se potegujemo za verski pouk in versko vzgojo mladine, delamo samo za dobrobit države. Up države je mladina, pa samo v veri dobro poučena in v krščanski kreposti vzgojena mladina.

Mi hočemo dobro naši državi. Mi hočemo, da bo krepka in zdrava, brez strahu za svojo bodočnost ter sposobna za napredek v kulturi, gospodarstvu in blagostanju. To se ne da doseči s trajnim učinkom brez telesno in duševno zdrave mladine, opremljene s potrebno izobrazbo, prešinjene z vneto za krščanske kreposti, iz katerih črpa svoje življenjske vzore. Tako mladino pa more ustvariti samo krščan-

ska vzgoja. Temu cilju mora služiti vzgoja v šoli. Mi smo nedavno v našem listu dvignili klic: »Več veronauka v šole!« Danes ta klic ponavljamo z dostavkom: »Več verske vzgoje!«

Učni načrti, ki jih je prosvetna uprava predpisala za naše šole, so nam dali povod za to. V strokovnih šolah — ne v vseh, pa v večini teh šol — sploh ni mesta za pouk v veronauku in za versko vzgojo. Kakor da bi izobraženejši poljedelci, obrtniki, trgovci itd. ne rabili religije v svojem življenju! V zadnjih dveh razredih gimnazij in realnih gimnazij se je veronauk omejil na eno uro na teden, kakor da bi mladini v novjšem času ne trebalo več toliko verskega pouka in verske vzgoje nego v prejšnjem času, ko se je veronauk poučeval po dve uri na teden! Na učiteljskih pa se bo veronauk poučeval samo v prvih treh razredih, v dveh zadnjih razredih pa ga sploh ne bo več. Tako je predpisano v učnem načrtu za učiteljska, ki ga je prosvetno ministrstvo izdalo za šolsko leto 1930-31.

Mi se nadejamo, da je ta učni načrt provizoričen (začasen) ter da bo kmalu nadomeščen z drugim, ki bo veronauk zopet vzpostavil tudi v zadnjih dveh razredih učiteljskih. Čim prej se bo to zgodilo, tem boljše bo za dijake — bodoče učitelje in učiteljice in tudi za starše, kateri jim bodo svoje otroke morali izročiti v vzgojo. Naše kmetsko ljudstvo, ki mora za šole in učiteljstvo nositi velika, vedno bolj naraščajoča bremena, polaga na krščansko vzgojo otrok največjo važnost. Krščanskega učitelja smatra za dobrotnika svojih otrok. Druge pa more krščansko vzgojevati le tisti, ki je sam krščansko vzgojen; zato je tako važna vzgoja v učiteljskih, kjer se poučujejo, izobražujejo in vzgojujejo tisti, ki bodo drugje vzgojevali. Ako pa je veronauk odstranjen iz zadnjih dveh letnikov, ki so najbolj odločilni za bodoči poklic, ali se more reči, da so izpolnjene vse zahteve verske vzgoje?! Če so se našle ure za veliko število predmetov, kojih pouk je vpeljan, se bodo tudi dobile za veliko važnejši pouk veronauka in za vzgojo po krščanskih načelih.

O dobrih, krščanskih učiteljih izraža papež Pij XI. v omenjeni okrožnici tole sodbo: »Uspeh dobrih šol je odvisen ne samo od njihovega dobrega

ustroja, ampak v prvi vrsti od dobrih učiteljev; ako so ti izvrstno pripravljani in vsak v svoji stroki, ki jo uči, dobro poučeni ter obdarovani z umskimi in srčnimi lastnostmi, ki jih zahteva od njih njihov vzvišeni poklic, potem kar gorijo od čiste in božje ljubezni do njim poverjenih otrok; vse to iz ljubezni do Jezusa Kristusa in njegove Cerkve, ki ljubita otroke kot svoje miljence; zato pa jim je sreča družin in blagor njihove domovine iskrena srčna zadeva.« Vzor dobrega, krščanskega učitelja je začetan s temi besedami, ki so vzete iz srca našega ljudstva. Naj bi te besede našle najširši odmev! Slomšek, veliki učitelj našega naroda in menda največji prijatelj šole, izmed vseh, ki jih je kedaj nosila naša zemlja, je rekel vsega preudarka vredne besede: »Šola pa, če dobra ni, je boljše, da je ni!«

V DRUGIH DRŽAVAH.

Iz neodrešene domovine in Italije. V Vrhpolju pri Vipavi je bil ustreljen fašistični učitelj. Krivci umora niso odkriti, a oblasti so zaprle veliko Slovencev in protifašističnih Italijanov. Radi krvavega dogodka v Vrhpolju morajo stopati po križevi poti zadnji ostanki slovenskega časopisja v neodrešeni domovini. — O odstopu italijanskega ministra za zunanje zadeve Grandija radi spora z Mussolinijem že piše odkrito italijansko časopisje. Na jesenskem zasedanju velikega fašističnega sveta je naznanil pravosodni minister, da predvideva novi kazenski zakonik zopetno uvedbo smrtno kazni za politična in navadna velika hudodelstva. — Fašistični veliki svet je odobril poročilo zunanjega ministra Grandija o italijanski zunanji politiki. — Na sklep velikega fašističnega sveta se bo osnovala nova mladinska fašistična organizacija za borbo. V to organizacijo bi stopili mladeniči od 18. do 21. leta. Ta sklep je prejel odobrenje na merodajnem mestu.

Krog reševanja vladne krize na Rumunskem. Zadnjič smo poročali, da je podal voditelj kmečke stranke Manu ostavko vlade, katero je kralj sprejel. Novo vlado je sestavil dosedanji zunanji minister Mironescu, ta vlada je ob-

nova prejšnje vlade samo brez Maniua.

Balkanska posvetovanja v Atenah. Balkanska posvetovanja v Atenah uspešno nadaljujejo delo v vseh komisijah. Z velikim uspehom je na delu gospodarska komisija, v kateri prevladuje med odposlanci smisel vzajemnega sodelovanja, ki ga narekujejo koristi balkanskih držav. Politična komisija je predlagala, da se sestanejo ministri zunanjih zadev vseh balkanskih držav vsako leto v enem izmed središč teh držav, da se pogovorijo o svojih stališčih in si zagotovijo prijateljske zveze. Nadalje bi se naj sklenila posebna pogodba balkanskih držav, po kateri bi se urejevala vsa sporna vprašanja z mirnimi sredstvi in vojna bi sploh ne bila dopustna. Ustanovi naj se poseben odbor, ki bo proučil predloge balkanskih posvetovanj in vse težkoče pri sporazumu balkanskih narodov. Ta odbor bo moral na prihodnji balkanski konferenci o tem poročati.

Na Angleškem se je vršil zadnje dni občni zbor angleške delavske in vladne stranke, katerega se je udeleževal tudi voditelj stranke in ministrski predsednik Macdonald. Na kongresu je prišlo do ostre kritike vlade zaradi premale pažnje glede pobijanja brezposelnosti. Predlagana nezaupnica vladi je bila odklonjena z 1.803.000 glasovi proti 334.000.

Revolucijski pokret na Španskem. Na Španskem skuša vlada zatreti stavkovno gibanje z vsemi sredstvi ter je prišlo že ponovno do težkih spopadov. Večje število delavskih voditeljev je že bilo zaprtih, kljub temu pa se stavke ni posrečilo zatreti ter se je razširila na vse ozemlje, kjer leže rudniki in tovarne severno od Bilbaua. Položaj na Španskem je zelo resen in se širijo govornice, da ni izključena obnovitev vojaške diktature, ki naj bi preprečila grozečo revolucijo.

Revolucija v Braziliji. V Braziliji je izbruhnila revolucija nezadovoljnežev radi gospodarske krize in občutnega padca kavine cene. Nad vso državo je proglašeno vojno stanje. Revolucijska vojska pod poveljstvom državnega predsednika države Rio Grande do Sul, Gutulija Vargasa, je osvojila pet zveznih držav, ima v rokah vse vojaško važne železnice ter šteje 80 tisoč dobro oboroženih ter izvežbanih mož.

ZA NEDELJO

Krištof Kolumb.

Vrnitev v verigah.

Vest, odkritelja novega sveta so prepeljali v verigah v domovino, je sprejela takoj mnenje ter javno razpoloženje, ko je pristala ladja s Kolumbom 20. novembra 1500 v mestu Cadix.

Kriki ogorčenja ter jeze so odmevali po Španiji. Kraljica Izabela je zvedela o sramoti, ki je zadela Kolumba, iz pisma, katerega je pisal v verige ukovani admiral z ladje na naslov dvorne dame. Takoj je dala povelje, da se jetnika oprostijo ter ravna z njim kot od-

DOBRO manufakturno **BLAGO**
kupite po najnižjih cenah pri

M. E. ŠEPEC
Maribor Grajski trg 2 1239

ličnjakom. Pisala mu je lastnoročno pismo, v katerem je obžalovala prizadete mu krivice, povabila ga je na svoj dvor in mu ponudila 2000 zlatnikov za pokritje potnih stroškov.

Kraljica se je razjokala, ko je stopil pred njo Kolumb 17. decembra 1500 v mestu Granada. Ko je zagledal odkritelja kraljico, katero je oboževal, v solzah, se ni mogel premagati. Zgrudil se je na kolena in ni mogel dolgo spremljati niti besede. Kraljevi par ga je dvignil s tal in ko je poslušal kratko opravičilo, sta izjavila kralj in kraljica, da je Bobadilla odstavljen zaradi prekoračenja poverjene mu oblasti. — Obljubila sta Kolumbu, da mu bosta vrnila prejšnje pravice ter časti in sta ga obdržala na dvoru, kjer je bil deležen pri vsaki priliki visokih odlikovanj.

Kolumbove nadaljne vožnje, ponovna ponižanja in smrt.

Še enkrat se je podal Kolumb v novi svet. Ovando, novi upravitelj odkritih pokrajin, mu je zabranil izkrcanje v luki San Domingo, upirajoč se na tozadevna tajna povelja kralja Ferdinanda. Po triletni vožnji po morjih, ko je odkrival med nepopisnimi nevarnostmi vedno nova ozemlja, se je vrnil nazaj v Španijo, da bi zvedel, kako in zakaj je zgubil kraljevo naklonjenost. Izabela, njegova zaščitnica in pokroviteljica, je bila med tem umrla.

Zadnje dneve je prebil veliki mož v neozdravljivi bolesi in ubožtvu. Njegov načrt: osvoboditi Jeruzalem in sv. grob, se je bil izjalovil za vedno.

Ko je prosil kralja, naj mu izplača dolžno plačo, ni prejel niti odgovora.

Veliki odkritelj je zbolel, ko je klical zaman na pomoč kraljevo pravičnost. Dne 19. maja je napravil oporoko, dne 21. maja je umrl, oblečen v redovno obleko tretjega reda sv. Frančiška, s pobožnostjo pravega kristjana, pogled uprt na križ, odpuščajoč sovražnikom in nevošljivcem, tudi — kralju, ki je pustil, da je junak trpel pomanjkanje in se niti zmenil ni za Kolumbovo najbolj iskreno hrepenenje: osvoboditev Jeruzalema in svetega groba. Ob smrtni uri sta bila pri Kolumbu njegov sin in en frančiškan. Frančiškani, ki so mu bili zvesto ob strani v njegovih skrbeh ter bedi, so spremili njegovo truplo k zadnjemu počitku.

Ferdinand je pustil postaviti odkritelju spomenik z napisom: »Za Kastilijo je odkril novi svet.«

Kralj Ferdinand je bil sicer dober politik in slaven vladar, a mnogo je grešil zadnja leta nad velikim Kolumbom.

Prepir za Kolumbov grob.

Kakor so se nekoč dolgo časa prepirali zgodovinarji o rojstnem mestu Kolumba, tako danes nikdo prav ne zna, kje je njegov grob. Gotovo je, da je bilo njegovo truplo prvotno položeno k večnemu počitku v frančiškanskem samo-

stanu v Valladolidu. Od tamkaj so prenesli ostanke leta 1513 v špansko mesto Sevilla v tamošnji kartuzijski samostan, pozneje pa, krog leta 1537, v Ameriko na otok Haiti v San Domingo, kjer so jih shranili v tamošnji cerkvi v bližini glavnega oltarja. Ko je prešel otok Haiti med francosko revolucijo na Francijo, so hoteli rešiti Španci ostanke velikega odkritelja. Dvignili so med slovesnostmi blizu glavnega oltarja najdene kosti in so jih prenesli v krasno cerkev v Habani dne 19. januarja 1796. Vse je bilo prepričano, da so ti ostanki pristni, dokler niso odkrili 10. septembra 1877 v katedrali v San Domingu svinčeno krsto s kostmi in je bil znotraj ter zunaj napis z imenom Krištofa Kolumba. Kje so pravi ostanki? To je še danes pereče vprašanje, ki je jabelko prepira. — Tako je končal mož, ki je odprl Ocean in odkril novi svet — Ameriko.

*

Boljševiki zopet preganjajo duhovnike.

Skrajno neprijeten je postal ruskim sovjetom protest, ki so ga pred nekaj meseci dvignile vse krščanske veroizpovedi proti divjemu preganjanju ruskih cerkva od strani komunističnih organov. Izdali so v svet proglašene, v katerih so zatrjevali svojo nedolžnost, češ, da se preganjanja ne vrše v takem obsegu, kakor se govori, in dalje, da tisti duhovniki, ki so bili umorjeni, so bili le zato, ker so uganjali protidržavno propagando. Prali so se sovjeti, a oprali se niso.

Bil je nekaj časa mir, oziroma vsaj slišalo se ni o kakih večjih pogromih proti cerkvi. A sovraštvo proti tej ustanovi komunistom ni dalo miru in pričeli so znova. Da bi pa svet ne mogel ponovno dvigniti glasu proti njih grozovitostim, so svoje delo započeli pod krinko zakonitosti. Proglasili so, da je prepovedano in sicer strogo prepovedano, držati pri sebi količjak večje množine kovanega denarja in ga ne oddati takoj v promet. Pod zaščito tega zakona so se pričela nova krvava divjanja.

Vedeli pač so, da bodo največ kovanega drobiža našli pri cerkvah, oziroma duhovnikih. To je povsem naravno, kajti malokje se pri cerkvenih darovanjih mečejo v puščico veliki bankovci; še veliko manj se to lahko pričakuje od ubožnega ruskega seljaka. In tako se je čeka, ruska tajna policija, vrgla pred vsem na cerkve in na stotine ruskih duhovnikov je že aretiranih, in koliko je izmed teh umorjenih, se lahko sklepa iz tega, da nad tistim, pri katerem najdejo srebra v celokupni vrednosti 100 rubljev, je izvršena smrtna kazen isto noč, ko je bil aretiran. Najmanjša zaporna kazen je pa od treh do osmih let.

Da vržejo pesek v oči javnosti, delajo tupatam preiskave tudi pri civilnem prebivalstvu, a v glavnem velja preganjanje cerkvi in duhovščini. Kakor govore poročila, je obsojenih na smrt na teden od 80 do 100 duhovnikov.